

ΤΟ ΛΥΡΙΚΟ ΙΝΤΕΡΜΕΔΙΟ ΤΟΥ ΚΑ'Ι'ΝΕ

Ἡ μετάφραση εἶναι, ὅπως κάθε ἀπομίμηση, ἀγνώμονη ἐργασία. Ἀπαιτεῖ πολὺ κόπο, πολὺ ἐπιμέλεια, πολὺ ἀφοσίωση, συνειδητὴ ἀγάπη τοῦ ἔργου, ἀκόμα καὶ ἔμπνευση, καὶ σύγχρονα συγκρατεῖ τὴν ἔμπνευση, δὲν τῆς ἐπιτρέπει καμιά ἐλευθερία. Κι ὅσο κι ἂν εἶναι δημιουργικὴ μιὰ μετάφραση, ὅπως ἀπαραίτητα πρέπει, εἶναι πάντοτε κατώτερη, κι ὄχι μόνο γιατί τῆς λείπει ἡ ἀξία τοῦ πρωτότυπου, ἀλλὰ καὶ γιατί μόνο τὸ αὐθόρμητο, ἡ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη, τὸ πρωτότυπο, μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ τὸ Τέλειο. Κάτω ἀπὸ τὴν πιὸ τυραννισμένη ἐπεξεργασία, γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὰ καλὴ, πρέπει νὰ ὑπάρχει ἡ εἰλικρίνεια, τὸ ὁρμέφυτο. Τὸ Ἀριστοῦργημα τὸ πλάθει ἡ ἐσωτερικὴ εἰλικρίνεια ἀξεχώριστα ἐνωμένη μὲ τὴν ἔκφραση, ἡ ἁρμονία τῆς ἰδέας μὲ τὴν ἔκφραση τὴν καλλιτεχνικὴ. Ὁ Rodin, στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου «Ἡ Τέχνη», λέει στοὺς νέους γλύπτες: «Νὰντιλαμβάνεστε κάθε ἐπιφάνεια σὰν τὴν ἄκρια ἑνὸς ὄγκου ποὺ τὴ σπρώχνει ἀπὸ πῶς. Νὰ φαντάζεστε τὰ σχήματα σὰν νὰ σᾶς σημάδεύουν. Κάθε ζωὴ ξεπετιέται ἀπὸ ἓνα κέντρο, ἕστερα φυτρώνει καὶ ἀνοίγεται ἀπὸ τὰ μέσα πρὸς τὰ ἔξω. Ὅμοια, στὴν ὥραία γλυπτικὴ, μαντεύεται πάντοτε μιὰ ὀλοδύναμη ἐσωτερικὴ ὁρμῆς». Ὅτι εἶναι τόσο ἀληθινὸ γιὰ τὴ γλυπτικὴ, εἶναι ἴδια ἀληθινὸ γιὰ κάθε Τέχνη. Ἡ ἔκφραση πρέπει νὰ εἶναι ὥραία σὰν ἀνεμτόδιστα, μιὰ ἀνάπτυξη τῆς ἐσωτερικῆς ὁρμῆς.

Ὅταν ἡ ἰδέα εἶναι πιὸ ἐξαιρετικὴ, ὅταν ψυχολογεῖ ἢ σκέπτεται μοναδικῶς, βαθιὰ ἢ πλατιά, καὶ ἐκφράζεται σύμφωνα, τότε τὸ Ἀριστοῦργημα ὑψώνεται ἀνώτερο, ὑψώνεται ἓνας ἀπὸ τοὺς σπάνιους Ναιὸς ποὺ φωτίζουν ὀλάκερη τὴν Ἱστορίαν τῆς φιλολογίας. Ἀλλὰ καὶ θέματα πολὺ κοινὰ, συνηθισμένα, σχεδὸν ἀσήμαντα, μποροῦν νὰ δημιουργήσουν ἀριστοῦργημα, ἀρκεῖ νὰ πηγάζουν ἀπὸ «ἀληθινὴ» διάθεση ποὺ τὰ τραγουδεῖ ὥραία. Ἡ ἀριστοουργηματικὴ ἔκφραση, ὅσο κι ἂν εἶναι δουλεμένη, φαίνεται φυσικὴ, δίνει τὴν ἐντύπωση, ὅτι δὲ μπορεῖ νὰ φαιεθεῖ, νὰ προστεθεῖ, νὰλλαχθεῖ κὰν μιὰ λέξη, χωρὶς κὰτι νὰ χαλάσει. Τὰ «δευτερεύοντα» αὐτὰ ἀριστοουργήματα εἶναι καὶ τὰ πιὸ δυσκολομετάφραστα. Τὰ ὄχι τέλεια ἔργα δὲν ἔχει καὶ τόση σημασία ἂν ἀνταποδοθοῦνε ἀκόμα λιγότερο τέλεια· στὰ ὑπερύψηλα ἀριστοουργηματικὰ ὑπάρχει ἡ ἰδέα ποὺ ὅποσδήποτε ἐπιβάλλεται σὲ ὅποια μορφή, μιὰ τὰ ἀραχνοῦφασμένα τὰ καταστρέφει ὀλότελα καὶ ἡ πιὸ ἀμυδρὴ παραμόρφωση. Πόσο πιὸ δύσκολη ἀκόμα, ἂν ὄχι ἀδύνατη, γίνεται ἡ μετάφραση, ὅταν ὁ μεταφραστὴς θέλει: — γιατί ; — νὰ γίνῃ ἔμμετρον, ἀλυσσοδεμένη ἀπὸ τὸ στίχο καὶ τὴν ὁμοιοκαταληξία. Συχνὰ ἡ ἀνάγκη τοῦ στίχου ἐμψύχει αὐτὴ κάποιες σκέ-

ψες, κάποιες εικόνες, που η Τέχνη και το Αίσθημα του Ποιητή τις απορροφά και τις παρουσιάζει πάλι σαν από μέσα από τον εαυτό του, σ'α να τις επιβάλλει Αυτός στο Τραγούδι. Ο μεταφραστής δεν έχει καμιά τέτοια ανεξαρτησία.

Το Λυρικό Ίντερμέδιο του Χάινε δεν τραγουδεί αριστουργηματικά, παρά το πολύ κοινό θέμα μιᾶς αγάπης απλῆς, καθόλου ξεχωριστῆς, πολύ έντατικῆς, μόνο γιατί εκείνος που τὴν ἔζησε υπερασθαντικῶς, ξελεπτισμένος, τὴν αιστάνθηκε πολύ έντατικῶς, μιᾶς αγάπης που ἐγκαταλείφθηκε ἀφοῦ ἔνωσε τόση χαρά, και που ποιεῖ τώρα ἀνυπόφορα. Λυρικός και καλλιτέχνης ὁ Χάινε, ξέρει νὰ τραγουδήσει τὴν ἀγάπη και τὸν πόνο του. Ποτέ δεν ἀφίνει τὸ λυρισμό του νὰ τὸν παρασύρει σὲ ρομαντισμό. Τὸν συγκρατεῖ πάντοτε ρεαλιστικό. Εἶναι τρυφερὸς και δυνατός. Σχεπτιστικῆς και παιδικᾶ ἀφελῆς. Τὸν πόνο του δεν τὸν ἀφίνει νὰ διαλύνεται σὲ κλάμια, τὸν ἀνγκάζει νὰ χαμογελά ἀδιάκοπα, συχνὰ και νὰ σαρκάζει. Ὑποβάλλει τὸ λυγμό του, δεν τὸν λείει, κι ἀκούεται τόσο παραχακτικῶς. Εἶναι πάντοτε μουσικός, σὸ σύνολο και σὲ κάθε λέξη, κάθε του λέξη εἶναι σωστή, ἡ μόνη σωστή, ἡ μόνη που μπορεί νὰ κλείσει μέσα της ὅλη τὴ συγκίνηση. Εἶναι και πλαστικός, μουσικᾶ, ὑποβλητικᾶ πλαστικός.

Τὴν τόσο δύσκολη — ἀν ὄχι ἀκατόρθωτη — ἔμμετρη μετάφραση τῶν τραγουδιῶν τοῦ Χάινε ἐπιχείρησε ὁ κ. Κουκούλας. Ἀπέτυχε. Καὶ δυστυχῶς (γιατὶ τὰ πρωτότυπά του ποιήματα δείχνανε μιὰ περὶ φανασληρή, ὁμορφη συγκίνηση, μιὰ δυνατὴ ἀτομικὴ σκέψη, χυμένε; σὲ μορφή που ὑπόσχονταν μιὰ πολὺ καλὴ ἐξέλιξη), δεν ἀπέτυχε καν σχετικᾶ. Ἡ μετάφραση του δεν ἔχει τίποτα τὸ δημιουργικῶ, δὲ δείχνει καμιά κατανόηση τῆς ψυχῆς τοῦ Χάινε. Ἄν ἐξαχρεθεῖ ἡ μετάφραση τοῦ κ. Α. Βλάχου, που γι αὐτὴν δεν ἐπιτρέπεται οὔτε λόγος νὰ γίνεται, (ὅπως ἄλλωστε γιὰ τὴν ὅλην ἐργασία τοῦ κ. Βλάχου, μεταφραστικὴ ἢ πρωτότυπη, που μπορεί κανεὶς νὰ τὴν ἀναφέρει μόνο γιὰ νὰ λυπηθεῖ πὼς με τὸν ὄγκο της κατόρθωσεν νὰ ἔχει ἐπιρροὴ ὀπισθοδρομικὴ στὴν ἑλληνικὴ φιλολογία), οἱ ἄλλες μετάφρασεις, τοῦ κ. Γνευτοῦ και τοῦ κ. Ποριώτη, εἶναι ἀσύγκριτα ἀνώτερες. Δεν εἶναι ὀλοκληρωτικῶς ὁ κ. Γνευτὸς κι ὁ κ. Ποριώτης διάλεξαν μόνο μερικὰ τραγουδία ἀπὸ τὸ Λυρικό Ίντερμέδιο, που ἀποτελεῖ βέβαια ἓνα σύνολο ἀδιαχώριστο, εἶναι και λιγότερο πιστὲς στὶς λέξεις, κάποτε μάλιστα ὑπερβολικᾶ ἄπιστες, ὁ κ. Γνευτὸς δὲ δίνει ὅλο τὸ βάθος, τὴ δύναμη, τὴ φυσικότητα τοῦ Χάινε, οὔτε ἀπόφυγε ὁ κ. Ποριώτης τὴν ἔλλειψη κάθε cliché, τὴν τόσο χαρακτηριστικὴ τοῦ Χάινε, που κι ὅταν μεταχειρίζεται λέξεις ἢ φράσεις συνηθισμένες, τὶς δίνει μιὰ ἀτομικότητα, μιὰ καινούρια νεότητα και ζωὴ. ἀλλὰ τουλάχιστον ἔχουν κάποια μουσικότητα, κάτι ἀπὸ τὴ Stimmung τοῦ Χάινε, θυμίζουσαν Χάινε. Τοῦ κ. Κουκούλα ὄχι. Μόνο τὰ τραγουδία 19, 25, 26, ἀν ἀφαιρεθεῖ ὁ δεύτερος στίχος, 27, 34, 45 49, 55, 61 κ' ἴσως ἓνα δυὸ ἄλλα τὸ πολὺ ἀκόμα εἶναι σχετικᾶ καλύτερα.

Στὰ ἄλλα ὅλα δεν κατόρθωσε νὰ ἐγκλείσει τίποτε ἀπὸ τὴ Stimmung τοῦ Χάινε, που κι ὁ ἴδιος τὴ θαυμάζει στὸν πρόλόγόν του, οὔτε νὰ δώσει τίποτε ἀπὸ τὴ σφιχτὴ ἐνότητα τοῦ Χάινε, ἀπὸ τὴ διαύγειά του, Κρατήθηκε στὶς λέξεις, στὸ ἐσωτερικὸ τους μόνο νόη-

μα, γιατί στὶς λέξεις του δὲ δίνει ὁ κ. Κουκούλας καμιά βαθύτητα, καμιά ψυχὴ, και δεν κατάλαβε καμιά ἀπόχρωση, τί μεγάλη διαφορὰ μπορούν νὰ ἔχουν ἀναμεταξύ τους δυὸ ἐκφράσεις περὶπου συνώνυμες. Ἄλλως τε ἡ ἀνάγκη τοῦ στίχου τὸν παράσυρε και σὲ ἀκετῆς χτυπητῆς ἀνακρίβειες. Οἱ λέξεις του δεν τῖναι οὔτε πλαστικῆς, οὔτε μουσικῆς, εἶναι κλισιὲ ἀνέκφραστα. Τὶ ἐκφράζει (Τρ. 1.) τὸ ἐπίθετο «ἀσύγκριτο» γιὰ τὸ μήνα Μάη; Δὲν εἶναι ἀσκημη και ἀβλυχη ὑπερβολὴ (Τρ. 6) τὰ δάκρυα που κυλοῦν σαν ποτάμι θεορεμένο; Δὲ ζωγραφίζεται πολὺ ζωντανώτερα ὁ δράκος (Τρ. 33) με τὸ ἐπίθετο γυμνὸς παρὰ ἐρημιζὸς; Τοῦ ἀμαρτωλοῦ τὸ λουλούδι (Τρ. 62) σαλεύει σιγά, τὸ θλιμένο του τὸ δαισιάνεται κανένας μόνο ἀπὸ τὴν ὅλη διάθεση τοῦ Τραγουδιοῦ. Ἀδυνατίζει τὸ ὀρισμένο τὴν ἐντύπωση τῆς μελαγχολίας. Ὁμολογεῖ ὁ Χάινε (Τρ. 1) στὴν ἀγαπημένη του τὴ «Νοσταλγία και τὴν Ἐπιθυμία του.» τίποτε ἄλλο, και μαντεύει ἐκείνη, δεν τῆς ὁμολογεῖ «ὄσα γιὰ κείνην κλειούσε στὴν καρδιά». Δεν εἶναι κοινὴ και ἀσκημη ἐκφραση τὸ «ερωτικὴ μαγία»; (Τρ. 3) — ἄλλωστε Wonne σημαίνει χαρὰ, ἡδονή. Δὲν εἶναι ζωντανότερο τὸ ἀπλὸ «Θαροῦ πὼς εἶμαι εὐτυχισμένος» παρὰ τὸ ἐξεζητημένο και σύγχρονα κοινότυπο «στὸν οὐρανὸ θαροῦ πὼς εἶμαι»; Ἰδια πὼσο δυνατώτερα συγκινεῖ τὸ ἀπλὸ «Γιὰ τί εἶμαι στὸν τάφο, Γιὰ τί τόσο σάγαπᾷ» (Τρ. 41) ἀπὸ τὸ «Γιὰ τί στὸν τάφο ἡ ζῆση μου ἔχει σβῶσει, Γιὰ τί πολὺ τρελλὰ σ' ἔχω ἀγαπήσει». Ὁ κ. Κ. συχνὰ μεταφέρει τὸν ἐνεστώτα τοῦ Χάινε στὸν παρελθόντα και ἀδυνατίζει πολὺ τὴν ἐντύπωση. Ἐπιτρέπονται σὲ τραγουδία ὑποβλητικᾶ και μουσικᾶ φράσεις «σαν ἀλλάζουν στεφάνι», «παίρνω βαριά», «γι αὐτὸ δὲ σκάζω», «ξέχασε τὰ παλιὰ σου», «κιὰ τίποτα δεν ξέρουν ὅλ' αὐτὰ», «μένει στὸ μυαλό μου», ἀντὶ «δὲν ξεχνᾷ», «κατρακυλοῦσε ἀργὰ ὁ καιρὸς», «γιὰ τὴ σπηλιὰ του ὁ δράκος τοῦχε δώσει», ὀλοκληρο τὸ Τρ. 50, ὅπου ὅλη ἡ λεπτὴ σάτυρα τοῦ Χάινε γίνεται μόνο πρόστυχη, «βαροῦνε τὰ λαγούτια, ἡ σάλπιγγα ἀναδεύει», ἢ ἡ ἀγαπημένη μου χορεύει σὺρ τὸ (γιατὶ παντρεύεται κείνη τὴ στιγμῆ). Καὶ σ' ἑλληνικὸ ποίημα τὸ ἐθνικὸ στοιχεῖο δεν πρέπει νὰ ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς πραγματικότητας, δυστυχῶς ἢ εὐτυχῶς — ἀδιάφορο, εἶσι εἶναι — κορίτσια με τὴν ἀνάπτυξη και τὸν ξελεπτισμένο πολιτισμὸ τῆς ἀγαπημένης τοῦ Χάινε δὲ χορεύουν πιά σὺρτὸ στὸ γάμο τους, πὼσο περισσότερο σὲ ξένο ποίημα. Μιὰ τέτοια εἰκόνα μόνη μπορεί νὰ γελοιοποιήσει ὀλοκληρο τὸ σύνολο. Ὁ κόσμος «λέει», (Τρ. 15) περιγράφει πολὺ ἀληθινότερα τῆς κουβέντες τοῦ κόσμου, παρὰ ὁ κόσμος ἐπιμένει, και οὔτε βέβαια εἶναι ἀνάγκη «νὰ μὴ κουράστηκε ποτέ». Ἡ τιτλούχα Κυρία — Hofrath (Τρ. 50) εἶναι τίτλος, δὲ σημαίνει αὐλικὸς—που τὴν εἰρωνεύεται ὁ Χάινε δὲ βαριαναστενάζει με πόνον, τουναντίον ἀναστενάζει ἄχ! ἐλαφριά, κοσμιά. Οἱ δυὸ φλόγες τῆς αγάπης τους (Τρ. 6) χτυποῦνται, δέρονται δεν ξεπετάνε πόσες και πόσες φλόγες ἅμα ἀγκαλιάζονται.

Τὴν ψυχὴ του θέλει ὁ Χάινε νὰ τὴ βουτήξει, νὰ τὴ χύσει (Τρ. 6) ὄχι ψυχρὰ, μόνο νὰ τὴ «βάλει» μέσα στὴν καρδιά τοῦ κρίνου. Θέλει τὸ τραγούδι του ν' ἀνατριχιάζει, νὰ τρέμει και ὄχι ψυχρὰ μόνο ν' ἀντρίχεται. Πλάσματα δνειρένια (Τρ. 16) πλάθει ὁ Ποιητῆς, τόσο πραγματικᾶ γλυκὰ και ὄραῖο σαν και Κείνη

ὄμως δὲ μπορεῖ νὰ φανταστῆ. *Vieligeduldiges Herz* σημαίνει καρδιά πολὺ ὑπομονητικῆ, (Τρ. 17), βασανίζεται καὶ ὑπομένει. Ὅταν μεταφραστῆ *δασανισμένη* κάτι ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὸ νόημα, καὶ καταστρέφεται καὶ ἢ ὑποβολή. Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Χάινε νὰ θέλει νὰ μὴ πιζορθεῖ ἀπὸ τὴν προδοσία τῆς ἀγάπης του, δὲ θέλει νὰ «παραπονεθεῖ». (Τρ. 17). Τὰ μάτια της ἀστράφτουν «ἀλλαζονικὰ» (Τρ. 19), τὸ λάμπουν μαγεμένα δὲν περιγράφει τίποτε. Ποῦτὲ δὲ *θρεθηκε καρδιὰ τόσο γλυκιὰ καὶ ψεύτικη* — σὰν τὴ δική σου (Τρ. 21). Πόσο μικραίνει τὴν ιδέα τοῦ Χάινε πὺν κείνος δὲ φαντάζεται ὅτι ὑπῆρξε ποτὲ κάτι, ὅτι δήποτε καὶ ὄχι μόνο καρδιά, τόσο γλυκὴ καὶ ψεύτικη. Τὴ δική του τὴν καρδιά «τοῦ τὴν ξέσκισε, τοῦ τὴν ξέσκισε», δὲν τοῦ τὴ φαρμάκεψε μόνο σκληρὰ καὶ τὸ ὕτὴν ἔκανε κομμάτια. (Τρ. 22), *Γιατί καὶ σὺ νὰ μ' ἀφρηθεῖς;* (Τρ. 24), ἔχει μεγάλη διαφορά ἀπόχρωσης μὲ τὸ «Γιατί μ' ἐγκατέλειψες». «Ἡ κοπέλλα κρεῦγυει» τρομαγμένη, δὲν προφτάνουν κὰν νὰ ζυλήσουν τὰ δάκρυά της, (Τρ. 46). Πουλί μου, φῶς μου, λατρεία μου, λατρεμένη μου, ψυχὴ μου, ἀκόμα καὶ κυρὰ μου, φωνάζει ὁ κ. Κουκούλας τὴν Ἀγαπημένη του, ἀδιάφορα καὶ ζωῆς συγκίνηση ἐνῶ κάθε φορὰ πὺν τὴν φωνάζει ὁ Χάινε εἶναι σὰ νὰ τρέμει ἕνα ρίγος στὴ φωνή του.

Ὁ στίχος τοῦ κ. Κουκούλα δὲν ἔχει βέβαια πολλὲς γυμνητὲς παρατονίες, σὰ «μαζὶ μὲ μὲ θὰ κλαίγανε καὶ αὐτὰ». πὺν μποροῦσε καὶ εὐκόλα νὰ διορθωθεῖ «μαζὶ μου θὲ νὰ», ἀλλ' εἶναι σκληρὸς, ἀλύγιτος, καθόλου μελωδικός. Κ' ἐπειδὴ οἱ ἑλληνικὲς λέξεις εἶναι μακρότερες ἀπὸ τὲς γερμανικὲς, διάλεξε ἕνα στίχο μακρότερο (ὁ κ. Ποριώτης ὄμως κατόρθωσε νὰ φυλάξει τὸ ρυθμὸ τοῦ Χάινε) πὺν γαλνὰ τὴ γοργότητα καὶ τὸ συγκεντρωμένον, καὶ πὺν στιγμὲς τοῦ ἀφίνει καὶ κενά. Τὰ βούλωσε ὅπως ὅσηποτε μὲ παραγεμίματα. Κι ὁ Χάινε εἶναι τόσο λιτός, εἶναι ἀριστουργηματικὰ τὰ τραγοῦδιὰ του, δὲν ἔχουν οὔτε μιὰ περιττολογία!

Ὁ κ. Κ. πρόστεσε ἀδθαίροτα ἐπιφωνήματα ἀλλοῖ! ὦ! πὺν δὲν τὰ θέλει ἢ ἀπλότη τοῦ Χάινε, ἔνωσε τὲς εἰκόνας μὲ «σὰν» πὺν τὰποσεύγει τόσο ὁ Χάινε γιατί ἔξοει τόσο δυνατότερα καὶ ἐπιβλητικότερα ἐπιβάλλονται ὅταν ἀκολουθοῦν ζωντανὰ ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Πρόστεσε καὶ λέξεις καὶ ὀλόκληρες φράσεις, κάποτε καὶ ἔξενε στὸ πνεῦμα τοῦ σύνολου. Τὸ τραγοῦδι 1, 9, καὶ τόσα ἄλλα πλημμυροῦν ἀπὸ παραγεμίματα. Τὲ σημαίνει «θρονάω καὶ κλαίω» πικρά. (Τρ. 2), «σιγὰ καὶ ἀγά». (Τρ. 34). Εἶναι φυσικὸ ὅτι «οἱ πόνοι του τὸν «τυοαννάνε», ἀδυνατίζει μόνο τὴν τυρανία τους ὅταν τὸ πεῖ. Τὲ χαρακτήρα δίνει στὴν ἀγάπη του (Τρ. 46) ὅτι ἵναι σὰν ἄστρο ἄστραστερό: Ἀφροῦ ἐνεργοῦν οἱ Ἀγαπημένοι σπὸν κῆπο εἶναι φυσικὸ ὅτι ἀνορουνον. Τ' ἀηδόνι τραγοῦδεῖ φυσικὰ γλυκά. Τὸ νὰ ὄνειρεύεται νὰ ἔχει ἢ ἀγαπημένη του «μὰ καρδιά» εἶναι πολὺ συγκινητικότερον παρὰ τὸ νὰ θέλει νὰ ἔγει μιὰ καρδιά πιστή (Τρ. 19). «Ὁ πὺν ζουτὸς μὲσ' τοῦς ζουτοῦς» ἀρκεῖ. ἀφανοεῖ ἀφροῦ δὲν τοσπῆτε τίποτε «ποῦ ἔχει νωροῖσει ἢ πλάσπ» Τὸν «βασανίσαν πολλὲς» νιές (Τρ. 47) γιατί τάχα νῆναι ἔλες μὲ *Ξανθὸ κεφάλι*: (Τρ. 47), Τὸ γερὸ παγὴ ἔξιλινο νεκροκρέββατο ζωογραφίζεται πολὺ πὺν ζωηρὰ μπροστὰ στὰ μάτια, παρὰ «τὸ νεκροκρέβατο ἀπὸ

ἔξιλο κραιωμένο», (Τρ. 65), Ἔνα γιοφύρι εἶναι φυσικὰ πάντοτε στήμένο.

Θὰ εἶταν ἀτέλειωτο ἂν ἔπρεπε νὰ ὑποδειχτοῦνε ὄλοι οἱ στίχοι πὺν ἐμποδίζουν στὴ μετάφραση τοῦ κ. Κ. νῆναπυχθεῖ ἢ *Stimmung* τοῦ Χάινε, νὰ φανερωθεῖ τὸ πνεῦμα, ἢ ψυχὴ του. Φυσικὰ γιὰ τὲς ὁμοιοκατάληχτες ἢ μὲ τὸν ἴδιο περίπου ἦχο λέξεις, πὺν τόσο σιγνὰ βάζει μέσα σῆνα του στίχο ὁ Χάινε, καὶ πὺν τόσο βαθιὰ μουσικότητα δίνουν στὰ τραγοῦδιὰ του, δὲ μπορεῖ νὰ γίνεῖ λόγος.

Κ' ἔτσι γίνονται τὰ ἀριστουργηματικὰ τραγοῦδιὰ τοῦ Χάινε μικρὰ, σκεδὸν ἄσκημα, κοινὰ ἐρωτικὰ ποιήματα, σκεδὸν κατάλληλα γιὰ ἡμεροδεῖχτες.

Πιθανὸν γὰρ ποιήματα νὰ εἶναι πάντοτε προτιμότερες οἱ μετάφρασεις σὲ πεζό. Εἶναι βαριὰ θυσία ἢ θυσία τοῦ ρυθμοῦ, ἀλλὰ μπορεῖ καὶ τὸ πεζὸ νὰ εἶναι πολὺ μουσικὸ, καὶ εἶναι ἀνεξάρτητο νὰ μείνει πιστὸ στὴν ἔκφραση (ἂν ὄχι στὴ μορφὴ) καὶ στὴν ψυχὴ τοῦ ποιητῆ, τὸν ἀναποθίδει καλύτερα. Ὁ κ. Κουκούλας, πὺν στὲς τόσες πεζὲς του μετάφρασεις ἔδειξε πάντοτε κατανόηση τοῦ ἔργου καὶ ἔκφραση καλλιτεχνικὴ, καὶ ἀρκετὰ δημιουργικὴ, πὺν στὰ πρωτότυπά του ἔδειξε ὅτι ἔχει μέσα του ψυχὴ, δὲν εἶναι δυνατό νὰ μὴν ἔχει ἀκατήσσει συνειδητὰ τὸν Χάινε δὲν εἶναι δυνατό πεζὰ νὰ μὴν εἶχε κατορθώσει νὰ τραγοῦδησει ἐμπνευσμένα τὸ Λυρικὸ Ἰντερμεδίο, νὰ μὴν ἔπρεσε θῆμα τοῦ ἔμμετροῦ τῆς μετάφρασῆς τους.

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ